

تشرینی پەرلەمان و تشرینی شەقام

03-11-2021

نووسەرەگان

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

کورتە : یەكەمجارە لە پاش 2003وه، گرووپێك كاندیدی سەربەخۆ (تاك)، كە خۆیان بە نوینەری خۆپیشاندهرانی تشرینیەکان یان پالپشتی ئەم رەوتە ناپارزیه دەزانن، سەرکەون بۆ پەرلەمانی عێراق. ئەم نوینەرایەتیە نوێیە كە هێشتا قەبارەى كۆتایى یەكلایى نەبووەتەوه یەكێكە لە پێشھاتە چاوەروانكراوەكانى بەردەم خولى پینجەمى پەرلەمانى عێراق

يەكەمجارە لە پاش 2003و، گروپپىك كاندېدى سەربەخۇ (تاك)، كە خۇيان بە نوپنەرى خۇپپىشاندەرانى تشرىنيپەكان يان پالپىشتى ئەم رەوتە نارازىيە دەزانن، سەركەون بۇ پەرلەمانى عىراق. ئەم نوپنەرايەتتە نوپىيە كە ھىشتا قەبارەى كۆتايى يەكلايى نەبووتەتەو يەككە لە پىشھاتە چاوەپوانكراوەكانى بەردەم خولى پىنجەمى پەرلەمانى عىراق، بەرھەمى ئەو ياساى ھەلبۇزاردنەشە كە پاش دەستلەكاركېشائەوھى حكومەتەكەى عادل عەبدولمەھدى لە ژىر گۇشارى خۇپپىشاندەراندا كەلەلە كرا و تىپەزىنرا (ياساى ژمارە 9 سالى 2020).

كاندېدە براوھ تشرىنى و سەربەخۇ پالپىشتەكانيان كە باس لە بەدەستھىنانى نزيكەى 25 كورسى دەكەن، ھىشتا نەچوونەتە پەرلەمان كەچى پرسىيار و پىشپىنى جۇراوچۇر لەبارەى شىوازى كاركردىنان يەخەى گرتوون، پىنج مانگ بەر لە ھەلبۇزاردن (ئايارى 2021) چالكانفانان خۇپپىشاندەكان بەسەر تىرۇرى يەككە لە ناسراوترىن رىكخەرانى خۇپپىشاندان لە كەربەلا كەوتن كە ئىھاب وەزەنى بوو، لەپاش ئەوھ لەبارەى بەشدارى و بايكۆت بوون بە دووبەرەى سەرەكى، لاپەنگرانى بەشدارى پىيان وابوو سىستىمى نوپى ھەلبۇزاردن دەرەتە بۇ كەياندى نوپنەرى خۇپپىشاندەرانى راپەپىنى تشرىنى 2019 بە پەرلەمان و دروستكردىنى يەكەم بەرەى ئۆپۇزسىيۇن، نارازىيەكانىش كە يەككىيان "حزب البيت الوطنى" بوو بەچەندىن بەلگە و شىكار ھەوليان دەدا بىسەلمىنن رىكابەرىيەكەى ھەلبۇزاردن ھاوتانين و چەك و پارە و دەسەلات ھەر لەلایى حىزبە دەسەلتادارەكانە، 10 رۆژ بەر لەھەلبۇزاردنى پىشووختە، مەرچەى بالاي شىعە لە نەجەف عەلى سىستانى، داواى بەشدارى كاراى كرد لە ھەلبۇزاردن و چەند مەرچىكى بۇ دەنگدان بە كاندېدەكان دانا، ئەمەش بوو بە ھاندەرىكى باش بۇ رىژەيەكى ديارىكراو كە دوودل و ساردبوون و لە بەشدارىكردىنى پىرۇسەكە، سەرەنجامىش بىرئىك چانسى بەخشى بە كاندېدە سەربەخۇ و تشرىنيپەكان لەسەر حسابى كاندېدە حىزبىيەكان.

بەگۆيرەى ئەنجامى بەرايى ھەلبۇزاردن، سەرچەم دەنگى بەدەستھاتوو لە ژىر ناوى سەربەخۇكان دەوروبەرى دوو مليۇن دەنگە، ئەمەش لە ھەلبۇزاردنىكدا كە كۆمىسيۇن دەلەيت رىژەى بەشدارى 41% ى دەنگدەران بوو، ھەندىك لە خەمەلاندن و شىرۇقەى نافەرمىش بە دەوروبەرى 30_35% مەزەندەى دەكەن، ژمارەيەكى كەم نىيە. ئەم ئەنجامە لە دۇخىكدا بەدەستھاتوو كە بەشداربووھ نوپەكانى ھەلبۇزاردن لە كەنجانى خۇپپىشاندەر و سەربەخۇ نەشارەزا و بى ئەزموون بوون لە ئاست تەكتىك و شىوازەكانى ھەلبۇزاردن، تا دوا رۆژىش لە ژىر گۇشار و راپايى دروستكردىنى لاپەنگرانى بايكۆتدا بوون. ھەرچەندە دوو مليۇن دەنگەكە سەرچەمىان سەربەخۇ راستەقىنە نىن و ھەندىك لەوانەى بەناوى سەربەخۇ بەشداربوون دەكرىت كاندېدى حىزبى بن (بەكگرتوو بە نموونە) يان پاش يەكلابوونەوھى ئەنجامەكان بچنە لىستى حىزبەكانەوھەك ئەوھى ھەندى پەرلەمانتارى تۆماركراو بە سەربەخۇ رايانگەياندا (بورھان مەعمورى، مشعان جبورى، دىلان غەفور بە نموونە)، بەلام ئەوھ يەكلايە يەككە لە رىكخستەكانى تشرىن (بىزوتنەوھى ئىمتىداد) دەوروبەرى 300 ھەزار دەنگى بەدەستھىناوھ، لە ھەندىك پارىزگاي باشوورى عىراقىش (مىسان و موسەننا) لە ژىر گۇشارى كاندېدە سەربەخۇ و تشرىنيپەكان ھىزە تەقلىدبىيەكانى شىعە 250 ھەزار دەنگيان لەدەست داوھ، لە پارىزگايەكى ھەك بابلىش 30% دەنگەكان بۇ تشرىنى و سەربەخۇكان رۆشتووھ.

قەبارەى تشرىنيپەكان ھەرچەندىك بىت، ئىزافەيەكى نوپىيە لە رووى جۇرايەتتەوھە بۇ پەرلەمانى داھاتوو، بەلام بەر لەوھى بچنە ناو تەلارى پەرلەمان كەوھى جۇراوچۇر ھەيە لەسەر تواناى خۇراگرى پەرلەمانتارەكانيان و تواناى بەرەنگارىكردىنان بەرامبەر ھىزەكانى ناو دەولەت، ئەمە جگە لە كىشى رىكخەكەوتنى تشرىنيپەكان خۇيان و فرەجەمسەرى و زۆرى سەركردەكانيان، ئەمەش سروشتى ھەموو ئەو ھىزانەيە كە خاوھن رىكخستىكى تۆكمە نىن و زياتر لە رەوت و تەوژمى جەماوھرىيەوھ نزيكن.

ھەندىك لە چاودىر و دۆستەكانى تشرىن لەوانەش فايەق شىخ عەلى بە ئاشكرا باسيان لەوھە كىردووھ ھەندىك لە تشرىنيپەكان لەبەردەم قولايى چەورى لىست و حىزبە كەوھەكان ناتوانن خۇيان بگرن، ھەندىكى تر پىيانوايە ھەرچەندە بەھىزبن و خاوھن دىدگان بە كۆتايىدا كارىگەرى و بىيار ھەر لە دەستى ئەو ھىزانەدا دەبىت كە خاوھنى چەك و پارەن و جومگەى كرنكى دەولەتبان لەدەستە و نەدەبوو تشرىن بىتە كوتلەيەكى ديارىكراو لە پەرلەمان و دەبوو دەنگى نارازىيەكان و شەقام بوايە لە دەرەوھى پىرۇسەى سىياسى، بەلام تشرىنيپە

سەرکەوتۈۋەتكەن لاي خۇيانەۋە باس لەۋە دەكەن بەكەم فراكسىيۇنى ئۇپۇزسىيۇنى راستەقىنە دروست دەكەن، بە ھەموو تۈۋاناشيان بەرەنگارى حكومەتى ھاۋپشكى دەۋەستتەۋە، لەمەش گرنگتر بە بنەما و پرەنسىپەكانى خۇپشاندانى تشرىنەۋە پابەند دەبن كە زۆرىك گەياندوۋيانەتە ئاستى شۇپش، ئەۋانىش برىتىن لە گىرانەۋەى شۈناسى نىشتمانى لەسەر بنەماى ھاۋلاتى بوون و بەگزاچۈۋنەۋەى ئەو گەندەلىيە بە كە بوۋتە گەۋرەترىن سەرەخۇرە بۇ ۋلات.

ئەۋانەى لە تشرىنەۋە نىكن نامۇزگارىيان دەكەن پەرۋىەك لە بزۈتنەۋەى گۇرانى كوردستان دادپن و نەكەن بچنە ناو كابينەى حكومەت، چۈنكە ئەمە ۋايان لى دەكات بۇ ھەلبۇزاردنى داھاتوو پاشەكشەى گەۋرە بكەن، ئەمانە باس لەۋە دەكەن جەماۋەرى ئەۋان بۇ ركابەرى و رەخنەگرتن و ئۇپۇزسىيۇن بوون ئەۋانىان سەرختۈۋە بۇ پەرلەمان نەك بەشدارىكردن لە كىكى دەسەلات، بەپىي گۈتەى ھەندىك لە سەركردەكانى رەۋتى تشرىنىش ئەۋان لەپاش ھەلبۇزاردن، بە دوو ئاراستەى تەرىب كاردەكەن؛ يەككىيان كاركردنە لەناو پەرلەمان ۋەك فراكسىيۇنىكى ئۇپۇزسىيۇن، ئەۋى دىكە بەردەۋامى كاركردنە لە شەقام و لەم بوارەشدا "حرکة امتداد" و "حزب البيت الوطني" ھەندى گفۇگۇيان كرددۈۋە، ئەۋ زانىارىيانەشى لە كۇبوۋنەۋەكە دزەيان كرددۈۋە ئامازە بۇ ئەۋە دەكەن كارى پەرلەمانى بە سەرۋاكابەتى "نىمتىداد" بىت و ھىزەكانى ترىش لە شەقامەۋە خەبات بكەن بۇ ئەۋەى ھەردوۋلا بتۈۋان شورەيەك بۇ ئەم نۆينەرايەتییە پەرلەمانییە دروست بكەن كە ھىشتا نۆییە و لەلايەك خۇى كىشەدارە و لە لاکەى دىكە ھەۋلى زۆر ھەيە بۇ كۆنترۇلكردنى، جگە لەۋەش خۇى لە بنەپەتەۋە دوژمنى راستەخۇشى ھەپە كە جگە لە ھىزە چەكدارەكان حىزبەكانى ھاۋپشكى و پارىزەرى سىستىمى سىياسى ئىستای عىراقن.